

SANDNES KOMMUNE

Oppvekst skole

Sandnes, 27.10.2010

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Deres ref:
Saksbehandler HBG

Vår ref: 201004006-6
Arkiv: E: A00 &13

Høringsuttalelse fra Sandnes kommune vedrørende NOU 2010:7 Mangfold og mestring

Utvalg for kultur og oppvekst i Sandnes kommune har i møte 04.10.2010 vedtatt vedlagte høringsuttalelse til NOU 2010:7 Mangfold og mestring med endring som vist i vedlagte saksprotokoll.

Kari Bente Daae
Kommunaldirektør

Hege Borgstrand Gule
Skolefaglig rådgiver

Vedlegg:
Saksprotokoll fra Utvalg for kultur og oppvekst, 04.10.2010
Høringsuttalelse fra Sandnes kommune vedr. NOU 2010:7 Mangfold og mestring

Utvalg for kultur og oppvekst 04.10.10 / Høring vedrørende NOU 2010:7. Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Sigbjørn Flørli (Frp) foreslo følgende:

Barnehager

Det er en forutsetning at norsk prioriteres ved bruk av tospråklig personale i barnehager.

Skole

Det er et mål at elever i innføringsklasser må få tilbud om opplæring innenfor egen skolekrets. Innføringsklassene skal kun ha en varighet av inntil 1 år fra ordinær skolestart.

Felles barnehager/skoler

Morsmåslærere/assistenter/tospråklige assistenter, både i skole og barnehager, skal tilbys videreutdanning på lik linje med andre lærere og assistenter.

Votering:

Rådmannens innstilling datert 20.09.10 ble enstemmig vedtatt.

Flørli's forslag til barnehager fikk 3 stemmer (Frp) og falt.

Flørli's forslag til skole fikk 4 stemmer (Frp, G.Laland/Krf) og falt.

Flørli's forslag til felles barnehager/skole ble enstemmig vedtatt.

VEDTAK:

Utvalg for kultur og oppvekst gir sin tilslutning til vedlagte høringsuttalelse fra Sandnes kommune, med følgende endring:

Felles barnehager/skoler

Morsmåslærere/assistenter/tospråklige assistenter, både i skole og barnehager, skal tilbys videreutdanning på lik linje med andre lærere og assistenter.

Utvalg for kultur og oppvekst har fattet endelig vedtak i saken.

SANDNES KOMMUNE

Oppvekst skole

Det Kongelige Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Sandnes, 20.09.2010

Deres ref:
Saksbehandler Hege B. Gule

Vår ref: 201004006-2
Arkiv: E: A00 &13

Høringsuttalelse fra Sandnes kommune vedr. NOU 2010:7 Mangfold og mestring.

Viser til utsendt høringsbrev datert 21.06.2010

1. Generelle merknader:

Sandnes kommune er en barnerik kommune i stor vekst. I 2008 var om lag 19 % av alle fireåringene minoritetsspråklige. I regionen er det stor arbeidsinnvandring. Sandnes kommune er i tillegg vertskommune for Dale mottak, et av landets største asylmottak.

Sandnes kommune har hatt NOU 2010:7 til behandling i aktuelle tjenesteområder. Det er gitt mange konstruktive innspill og merknader til de ulike kapitlene.

Sandnes kommune slutter seg til hovedlinjene i utredningen.

2. Kommunens tilbakemelding til de ulike kapitlene

Kapittel 7. Barnehage og andre tilbud i førskolealder

Deltagelse.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s. 122:

- På sikt ønskes gratis barnehage for alle
- I dagens situasjon innføres gratis tid tilsvarende 20 timer i uken for alle barn i barnehage.
- Kontantstøtten utfases.
- Regler for inntektsgradering og søskenmoderasjon presiseres slik at disse virkemidlene gir større effekt og treffsikkerhet..
- I områder med mange minorettspråklige må det fortsatt arbeides med informasjons- og rekrutteringskampanjer for å øke barnehagedeltagelsen. Departementet bør gi oppdrag om

---

Postadresse: Postboks 583, 4305 Sandnes

Besøksadresse: Oppvekst skole, Jærveien 33, 4305 Sandnes. Telefon: 51975000

www.sandnes.kommune.no

Sandnes - i sentrum for framtiden. Romslig, modig og sunn

utarbeidelse av støttemateriell på relevante språk til bruk i informasjons- og rekrutteringskampanjer for å øke barnehagedeltagelsen.

Sandnes kommunes merknader:

En økende andel av de minoritetsspråklige foreldrene søker nå barnehageplass for sine barn. De fleste minoritetsspråklige fire og femåringer går nå i ordinære barnehager i Sandnes kommune. Når det gjelder de yngste barna, er det nok fremdeles flere av familiene som velger vekk barnehage av ulike årsaker.

Ang. forslag om gratis tid tilsvarende 20 timer i uken for alle barn i barnehage.

Innføring av gratis kjernetilbud kan føre til at noen av familiene i målgruppen vil foretrekke dette framfor fulltidsplass. Det kan bli behov for å opprette kortidsbarnehager til familier som bare ønsker tilbud i kjernetiden. Dersom dette blir et tilbud som hovedsakelig benyttes av minoritetsspråklige, vil en kunne tape noe av integrerings og inkluderingseffekten som ligger i et ordinært barnehagetilbud.

Sandnes kommune støtter likevel tanken om gratis kjernetid for alle barn, men understreker at en forutsetning må være at kommunen blir tilført ressurser til dette.

Barn som ikke går i barnehage.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s.122

- Tilbud om åpne barnehager må være tilgjengelige, og alle kommuner bør være forpliktet til å gi et slikt tilbud. Det anbefales at det innføres bestemmelse om slik plikt for kommunen på egnet sted i barnehageloven.
- Språkgrupper skal være en del av kommunens tilbud for barn som ikke går i barnehage.

Sandnes kommunes merknader:

Åpne barnehager.

Sandnes kommune har gode erfaringer med åpne barnehager som i Sandnes kommune er private og drives av Sandnes kirken. Flere av de åpne barnehagene har hatt fokus på språkstimulering. Mange minoritetsforeldre, spesielt til de yngste barna kommer til de åpne barnehagene, gjerne etter anbefaling fra helsestasjon. De eldste førskolebarna benytter tilbudet mindre, da de for en stor del går i barnehage. De åpne barnehagene rapporterer ellers at de merker en nedgang også av minoritetsspråklige småbarn i barnehagene og at foreldre i større grad synes å søke og ta i mot et ordinært barnehagetilbud.

Sandnes kommune er enig i at tilbud om åpne barnehager må være tilgjengelig.

Språkgrupper som en del av kommunens tilbud for barn som ikke går i barnehage.

Dersom rammen til åpne barnehager styrkes, så ser Sandnes kommune at en kan styrke disse barnehagene med bemanning og kompetanse slik at åpne barnehager også kan fungere som språkgrupper for barn som ikke går i barnehagen

Barnehagens personale.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s.123

- Departementet må følge barnehagenes bemanning og særlig graden av oppfyllelse av pedagognormen nøye.

- Det må utvikles tiltak som sikrer at det er tilstrekkelig med kompetent personale rundt barna til enhver tid, slik at kvaliteten ikke senkes i de barnehagene som er rammet av mye fravær og ustabilitet.
- En mer ambisiøs pedagognorm innføres i barnehagen.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune er enig i forslagene som gjelder barnehagens personale. Vi vil imidlertid understreke at det pr. i dag mangler mange førskolelærere i flere norske fylker. Rogaland er et av de fylkene som mangler svært mange førskolelærere og dermed har mange ansatte med dispensasjon fra utdanningskravet. For å oppfylle Østbergutvalgets forslag til tiltak, må det utdannes langt flere førskolelærere ved universiteter og høyskoler. Sandnes kommune rekrutterer hovedsakelig nyutdannede førskolelærere som er uteksaminert ved Universitetet i Stavanger. Universitetet har økt antall studieplasser for førskolelærere, spesielt når det gjelder deltidsstudieplasser. Det er likevel en stor utfordring å få nok kvalifiserte søkere til studiet. I Rogaland vil en mer ambisiøs pedagognorm føre til mange flere ansatte med dispensasjon fra utdanningskravet.

Språkutvikling

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s.126

- Følgende formuleringer inntas i barnehagelovens §2: ”Barnehagen skal arbeide aktivt med å fremme alle barns norskspråklige kompetanse. Barnehagen skal også støtte barn med annet morsmål enn norsk i bruk av sitt morsmål”.
- Mer forskning rundt minoritetsspråklige førskolebarns flerspråklige utvikling etterlyses.

Mindretallets forslag til tiltak:

- Individuell rett til språkstimulering/særskilt norskopplæring hjemles i egen bestemmelse i barnehageloven. Departementet gir nærmere forskrifter om omfang, organisering, kompetanse, mv.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune støtter utvalgets forslag til tiltak.

Kartlegging av språk.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s.127 og 128

- Det må utvikles tjenlig språkkartleggingsverktøy for barn med annet morsmål enn norsk slik at verktøy som ment for å kartlegge enspråklige norske barns ferdigheter, ikke brukes på flerspråklige barn i mangel av noe bedre. Bruk av kartleggingsverktøy må alltid være faglig fundert.
- Det er behov for at foreliggende egnede kartleggingsverktøy gjøres mer tilgjengelige for barnehagens pedagogiske personale.
- Det bør fortsatt utvikles dokumentasjons- og kartleggingsverktøy for tospråklige barn.
- Det bør utvikles standarder for kartlegging av språkmiljø i barnehagen.
- Ved innføring av krav om at alle barnehager skal gi tilbud om språkkartlegging ved tre-årsalder, må et slikt tilbud også omfatte barn som ikke går i barnehage. Språkkartlegging ved treårs-alder bør også for disse barna finne sted i barnehagen eller i aktuell åpen barnehage.

- Kartlegging av språkbruk og språkutvikling hos enkeltbarn bør begrenses til de barn som etter det pedagogiske personalets vurdering kan ha behov for ekstra støtte eller språkstimulering.
- Det bør sikres nødvendig kompetanse for bruk av slikt verktøy gjennom egne etterutdanningstiltak.
- Tilbud om språkkartlegging må også omfatte barn som ikke går i barnehage.
- Språkkartlegging skal ha som mål å sikre at barn med særskilte behov får den hjelpen de trenger.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune er enig i utvalgets vurderinger når det gjelder kartlegging av språk.

Bruk av tospråklig personale.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s 129

- Det bør opprettes nye kompetansehevingsprosjekter for tospråklig personale og for lærere, etter modell av NAFOs kompetansehevingsprosjekt for barnehagene Språklig og kulturelt mangfold i barnehagen.
- Morsmåslærere/assistenter/tospråklige assistenter, både i skole og barnehage, skal tilbys en form for videreutdanning, og dersom de ønsker det, bør de få mulighet til å utdanne seg videre til førskolelærere/lærere.
- For nærmere om tiltaksforslagene vises til kapittel 20.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune er enig i utvalgets vurderinger.

Tilskudd for tiltak for å bedre språkforståelsen hos minoritetsspråklige barn i førskolealder

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s. 129

- Tilskuddsposten til tiltak for å bedre språkforståelsen hos minoritetsspråklige barn i førskolealder bør økes i takt med antallet minoritetsspråklige barn.
- Det bør vurderes å gi noe høyere tilskudd til barnehager som vil bruke flerspråklig personale, for å stimulere tospråklig arbeid i barnehagen.
- Det bør åpnes for mulighet til å gi tilskudd også når barn bare har en utenlandskfødt forelder, men samtidig har begrenset adgang på norske språkmodeller i hjemmet.

Merknad: Sandnes kommune støtter utvalgets forslag til tiltak og understreker at økt tilskudd slik utvalget beskriver er avgjørende for å gi god språkstimulering til minoritetsspråklige barn.

Vi bemerker også at behovet for bl.a. tospråklig assistanse i barnehagene pr.i dag er langt større enn det kommunen kan tilby innenfor de økonomiske rammene.

Pedagogisk materiell i barnehagen.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s. 130

- Det må utvikles flerspråklig materiell som kan brukes både sammen med tospråklig assistent, foreldre, søsken og venner med samme morsmål, men som også kan fungere språkstimulerende i seg selv, for eksempel lydbøker og dtataspill.

- Det må utvikles materiell med et flerkulturelt perspektiv til bruk overfor hele barnegruppa. En større variasjon i det pedagogiske materialet vil kunne gi økt perspektivutvidelse og økte læringsmuligheter for alle barn.
- Barnehagens metoder (dvs. hvordan det pedagogiske materialet i barnehagen anvendes) må tilpasses av pedagogene i barnehagene og inkludere metoder som ivaretar andrespråks og morsmålperspektiver.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune er enig i utvalgets vurderinger.

Foreldresamarbeid.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s 131

- Tilbud om veiledningskurs i ICDP bør være tilgjengelig for alle kommuner.
- Det anbefales at departementet får utarbeidet en veileder i foreldresamarbeid.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune er enig i utvalgets vurderinger.

Nyankomne barn.

Utvalgets forslag til tiltak 7.13 s. 131

- Nyankomne barn under opplæringspliktig alder skal ha innføringstilbud. Slike innføringstilbud knyttes til ordinær barnehageplass.
- Tilskuddet til nyankomne flyktningers barn utvides til 20 timer pr. uke.

Sandnes kommunes merknader:

Utvalget foreslår at nyankomne barn under opplæringspliktig alder skal ha et innføringstilbud. Sandnes kommune er enig i dette, men ønsker å problematisere begrepet. Små barn kan være ”nye i norsk” selv om familien har bodd i landet i lengre tid. Ikke alle familier utvikler norsk nettverk. Et barn født inn i en minoritetsspråklig familie med manglende norsk nettverk er pr. definisjon ”ny i norsk”.

Sandnes kommune vil bemerke at det er positivt med en økning av tilskuddet til nyankomne flyktningers barn, men bemerker også at 20 timers barnehagetilbud ikke er nok sett i forhold til at barnas foreldre samtidig er pålagt å delta i introduksjonsprogram for flyktninger. Dette programmet strekker seg over hele dagen og familiene har derfor behov for et heltidstilbud i barnehage.

Kapittel 8. Minoritetsspråklige elever i grunnskolen

Utvalgets vurderinger 8.9

8.9.1. Særskilt språkopplæring

Utvalgets forslag til tiltak – særskilt språkopplæring:

- I dag eksisterer betydelige muligheter for å øke bruken av morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring innenfor de rammene dagens regelverk gir. En mer aktiv bruk av både morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring etterlyses.

- Opplæringsloven § 2-8 endres slik at elever som blir overført til ordinær læreplan i norsk fortsatt skal kunne ha rett til særskilt språkopplæring.
- Opplæringsloven § 2-8 presiseres slik at det blir klart hva retten kan innebære når det gjelder avvik fra fag- og timefordelingen, omfang, organisering, kompetanse, m.v. Presiseringen må omfatte både særskilt norskopplæring, tospråklig opplæring i fag og morsmålsopplæring.
- Elever med annet morsmål enn norsk gis anledning til å få morsmålet sitt som fag med mulighet for påbygning gjennom skoleløpet, som alternativ eller tillegg til fremmedspråk.
- Tilbudet om å ta ikke-vestlige språk som fremmedspråk utvides.
- Flerspråklighet må i større grad fremmes som et ideal i opplæringen for å bidra til flerkulturell forståelse og samhandling.
- Det må satses betydelig på videreutvikling av digitale læringsressurser og digitalt kartleggingsmateriell, og slike ressurser og materiell må gjøres lett tilgjengelig for skoler og lærere.
- Det må utvikles modeller for fjernundervisning i samarbeid med skoleeiere.
- Det må etableres støtteordninger for innkjøp av fjernundervisningsutstyr.
- Det må legges til rette for samarbeid mellom morsmåls lærere.
- Tilbudet til leksehjelp, også med personer som behersker elevenes morsmål, må styrkes. Det bør legges til rette for leksehjelp over nettet.

Når det gjelder spørsmålet om morsmålsopplæring har utvalget delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallets forslag til tiltak:

- Det er en mulig sammenheng mellom hvordan retten til særskilt språkopplæring er formulert i § 2-8 annet punktum og den manglende bruk av morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring utvalget har funnet. Departementet bes derfor vurdere dets utforming. For bedre å synliggjøre at vurderingen av elevenes rett til særskilt språkopplæring skal være knyttet til elevenes behov, foreslås visse endringer i § 2-8 annet punktum: «Desse elevane har også ved behov rett til morsmålsopplæring, to språkleg fagopplæring eller begge delar».

Mindretallets forslag til tiltak:

- Det innføres en generell individuell rett til morsmålsopplæring for minoritetsspråklige elever i grunnskolen og i videregående opplæring.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune støtter flertallets forslag til tiltak.

8.9.2 Ordinær læreplan i norsk

Utvalgets forslag til tiltak:

- Det nedsettes en arbeidsgruppe for justering av læreplanen i norsk slik at et språklærings- og andrespråksperspektiv integreres

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune støtter utvalgets forslag.

8.9.3 Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Utvalgets forslag til tiltak – læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter:

Oppsummert ønsker utvalget å gi uttrykk for følgende når det gjelder læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter:

- Læreplanen i grunnleggende norsk skal være en overgangsordning, og siktemålet må være at elevene skal over på ordinær plan i norsk. Læreplanen skal brukes i opplæringen for alle elever som ikke kan norsk inntil de etter kartlegging kan gå over til ordinær læreplan i norsk.
- Forholdene må legges bedre til rette for at læreplanen i grunnleggende norsk kan brukes etter forutsetningene. En lang rekke av utvalgets forslag til tiltak vil bidra til dette.
- Etterutdanningstilbud for lærere som skal bruke læreplanen og kartleggingsverktøyet i grunnleggende norsk for språklige minoriteter må utvides og styrkes.

Med hensyn til spørsmålet om læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter bør være obligatorisk å ta i bruk eller ikke, har utvalget delt seg.

Flertallets forslag til tiltak:

- Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal som hovedregel benyttes.
- Kartleggingsverktøyet utviklet til læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal benyttes av alle skoleiere i tilknytning til denne læreplanen.
- Benyttes annen læreplan, kan annet kartleggingsmaterieell benyttes. Ved bruk av annet kartleggingsmateriale må et nivå tilsvarende nivå 3 etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter kunne fastsettes.

Mindretallets forslag til tiltak:

- Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal være obligatorisk å benytte.
- Kartleggingsverktøyet utviklet til læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal være obligatorisk å benytte.
-

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune støtter mindretallets forslag om at kartleggingsverktøyet og Læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal være obligatorisk å benytte.

8.9.4. Læreplanen i morsmål for språklige minoriteter

Utvalgets forslag til tiltak:

- Eksisterende læreplan i morsmål for språklige minoriteter må revideres.
- Det må i tillegg utarbeides ny læreplan i morsmål for språklige minoriteter som tar morsmålet sitt som fag. Denne planen skal bygges opp etter ordinær læreplan i norsk.

Sandnes kommunes merknad:

Sandnes kommune støtter utvalgets forslag.

Kapittel 10. Innføringstilbud for nyankomne elever

10.1 Behov for tydelig organisering

Det er viktig å støtte utvalgets premisser for innføringstilbud. Sandnes kommune tror på viktigheten av at elevene gis en god start med mulighet for gode opplevelser og en fin inkludering. Dette kombinert med snarlig fokus på solid norskopplæring vil gi elevene mulighet til å være aktører i sitt framtidige oppvekstmiljø.

10.3 Ulike modeller for innføringstilbud

Utredningen skisserer fire forskjellige måter som utvalget i sitt arbeid har hatt fokus på. En av disse modellene samsvarer med modellen som Sandnes kommune har valgt og praktiserer.

”Nyankomne elever gis opplæringstilbud i innføringsklasser hvor en utvalgt skole har ansvaret for visse klassetrinn. Innenfor en kommune vil eksempelvis en skole ha ansvaret for 1-7.trinn og en skole har ansvaret for 8-10. trinn”

Alternativ til et innføringstilbud er opplæring i ordinære klasser. Særskilt norskopplæring vil da foregå ved at elevene blir tatt ut i norsktimene eller at de får tilpasning i klasserommet.

”Utvalget har også registrert at elever blir satt inn i ordinære klasser uten å få tilfredsstillende tilbud om særskilt språkopplæring og uten å kunne nyttegjøre seg undervisningen i ulike fag”.

10.4. Utvalgets vurderinger

Vurdering av modell for innføringsklasse s. 242:

”I valget mellom modellene, mener utvalget at muligheten for en viss inkludering underveis taler for innføringsklasser på ordinære skoler. En slik modell bør derfor ha prioritet.”

Denne modellen samsvarer i stor grad med modellen i Sandnesskolen. Aspervika skole har innføringsklasser for 1-7. trinn, mens Giske Ungdomsskole har innføringsklasser for 8-10 trinn.

Sandnes kommune støtter dette forslaget.

Sandnes kommune ser viktigheten av endring i opplæringsloven og forskrifter slik at praksis kan ha hjemmel i tråd med bestemmelsene.

”Det vil være behov for endringer av opplæringsloven §8-1 og 8-2 for tydeligere å få hjemlet en praksis i tråd med de foreslåtte modellene for innføringstilbudene”

”Utvalget forsetter at departementet i arbeidet med nærmere bestemmelser om innføringstilbud vurderer om det er anledning til å gjøre avvik fra fag- timefordelingen i forbindelse med innføringstilbud bør framgå av den aktuelle lovparagraf, eller om det vil være tilstrekkelig å regulere dette i forskriftsbestemmelsene.”

Sandnes kommune støtter utvalgets forutsetning om at regelverket endres slik at etablering og videreføring av innføringsklasser ved ordinære skoler ikke kommer i konflikt med opplæringslovens § 8-1.

Samlet vurdering av modellene:

Sandnes kommune er enig i de vurderinger utvalget har gjort.

Kapittel 11. Opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringsloven

Deltakere som har liten eller mangelfull skolegang fra hjemland

Deltakerne har ofte manglende basiskunnskaper, og vil ofte ha langsom progresjon når det gjelder opplæring i norsk/ særskilt språkopplæring. Mangelfull basiskompetanse vil hemme faginnlæringen når deltakeren deltar på grunnskoletilbud for voksne. I et ordinært grunnskoletilbud for voksne på ungdomstrinnet vil kravet til skriftlig produksjon kreve et visst faglig presisjonsnivå. Selv om deltakerne har nådd et godt muntlig nivå, vil ordinær grunnskoledeltakelse likevel ofte lide under manglende basiskompetanse.

Tilpasset undervisning vil ikke alltid være tilstrekkelig for å kunne kompensere for den manglende basiskompetansen. Denne manglende kompetansen vil også føre til dårlige prestasjoner etter at grunnskolen er fullført og deltakeren er begynt på et videregående tilbud. Muligheten for at deltakeren slutter før han/ hun har fullført videregående skole er derfor stor.

Ved å stille krav om opplæring bygd på basislæreplan, vil kommunene måtte ta dette på alvor, og tallet på deltakere som til slutt oppnår formell kompetanse vil forhåpentligvis øke. For godt voksne vil Vox sitt rammeverk for basiskompetanse være et utmerket redskap for å gi grunnleggende kompetanse knyttet til arbeidslivet, men for unge over 16 år som kommer til landet med liten skolegang fra hjemland, vil VOX sitt rammeverk ikke være tilstrekkelig. Her må formell sluttkompetanse være et mål, ellers risikerer vi å få et b-lag i skole og arbeidslivet knyttet til etnisitet.

Deltakere som har gjennomført tilnærmet full grunnskole, men mangler dokumentasjon

Målet for flertallet av ungdommene som kommer til landet må være tiårig grunnskole med formell sluttvurdering i form av et avsluttende vitnemål. Noen av de som kommer hit, har bak seg 7-8 år med grunnskole fra hjemland, men mangler dokumentasjon på dette. Grunnskolen har plikt til å gi tilpasset opplæring. Her ligger det en mulighet for realkompetansevurdering på grunnskolens område. I det videregående skolesystemet har det vært utført et solid arbeid for å legge til rette for slik kartlegging. Så er ikke tilfelle i grunnskolen, her mangler man erfaring i realkompetansevurdering. Det må settes fokus på dette arbeidet slik at bruk av kompetansevurdering blir benyttet i langt større grad enn i dag. Økte krav om interkommunalt samarbeid på feltet vil gjøre det mulig å gjennomføre kompetansevurdering av deltakerne også for mindre kommuner. Våre erfaringer innen interkommunalt samarbeid på grunnskolens område viser at slikt samarbeid kan gi resultat som den enkelte kommune ikke klarer oppnå alene. Det vil være helt nødvendig for å lykkes i dette arbeidet. Realkompetansevurdering vil kunne føre til at deltakeren kan gjennomføre et komprimert grunnskoletilbud, der han/ hun får kompetansen sin dokumentert gjennom vitnemål.

Sandes kommune ser derfor meget positivt på at det settes fokus på manglende sammenheng mellom introduksjonsloven og opplæringsloven slik at gjeldende regler og forskrifter samkjøres.

Kapittel 12. Introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap

12.4. Utvalgets vurderinger

Introduksjonsordningen

Introduksjonsloven legger etter vår oppfatning for liten vekt på grunnutdanning som en del av introduksjonsprogrammet. Derfor støttes grunntankene om økt satsing på et grunnskoletilbud og opplæring i IKT og hverdagsmatematikk for denne målgruppen. Mange av våre deltakere ønsker

seg et videre skoleløp, men mangler den grunnleggende kompetansen som er nødvendig for å kunne delta i et videre opplæringsløp.

Sandnes kommune har i flere år hatt gode erfaringer med tilrettelegging av et grunnskoletilbud for denne målgruppen, og vi har et tett samarbeid med fylkeskommunen og videregående skoler i regionen.. I kommunes introduksjonsprogram er det innebygget en modell hvor det første året prioriteres opplæring og tilegnelse av grunnleggende ferdigheter innen norsk og samfunnskunnskap. Videre vektlegges obligatorisk deltakelse i basisopplæring innen IKT og matematikk (rammeverket til Vox) i tillegg til relevante individuelle programfag. Etter dette følger et toårig grunnskoletilbud etter Opplæringsloven § 4.1A

For denne gruppen kreves det imidlertid at perioden for introduksjonsprogram blir utvidet med et tredje år for å komme i mål. I sin utredning tar utvalget opp uklarheter i forhold til rettigheter og finansiering av grunnskoletilbudet til voksne. Vi vil derfor påpeke at det også bør settes søkelys på hvordan et slikt tilbud skal finansieres i kommunene, da dette i høy grad vil kunne bidra til å få opp antall deltakere i grunn- og videregående opplæring (det henvises også vår omtale under Opplæringsloven).

Norskopplæring og samfunnskunnskap

Ordningen med rett og plikt til å gjennomføre minst 300 timer norsk og samfunnskunnskap har uheldige virkninger slik den fungerer i dag. Mange deltakere i norskopplæringen slutter når plikten er gjennomført, selv om de ikke har opparbeidet seg et ferdighetsnivå som er det overordnede målet for opplæringen. En opplever at fokus for deltakerne flyttes fra læring og oppnådde språkferdigheter til fokus på registrert timetall. Time- og fraværstelling er dessuten ressurskrevende og krever stor grad av nøyaktighet siden dette får konsekvenser for innvilgelse av bosettingstillatelse.

I stedet for at kursdeltakeren har ansvar for å dokumentere egne oppnådde språkferdigheter for å kunne søke om bosetting, er det kommunen v/voksenopplæringen som blir ansvarlig slik som ordningen med timetelling fungerer i dag. Krav om norsknivå vil gi en helt annen motivasjon til å lære norsk enn slik tilfellet er i dag. Ved å stille krav om oppnådde språkferdigheter vil motivasjonen til å lære norsk bli større enn det som er tilfelle i dag.

Sandnes kommune vil påpeke at det bør stilles krav til bestått norsknivå, og at en drøfter hvilke språkferdigheter dette nivået skal inneholde. Det vil da ikke være nødvendig å utvide plikten til 600 timer siden ordningen slik den er i dag allerede har en timeramme på inntil 3000 timer. Samtidig bør det være mulig å søke om fritak fra plikt på grunn av helsemessige årsaker eller andre tungtveiende grunner slik loven åpner opp for i dag.

50 timer samfunnskunnskap

Sandnes kommune har i flere år samarbeidet med nabokommunene på Jæren om å organisere 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår. Samarbeidet har stor positiv effekt og har ført til at kursene har fått bra kvalitet og blir tilbudt på mange ulike språk. Likevel viser det seg at det er en del språk vi ikke klarer å tilby kurs på, at kursene ofte kommer alt for seint i opplæringen og vi derfor ikke oppnår forventet måloppnåelse. Erfaringer fra andre kommuner rundt om i landet viser det samme. Mange deltakere får dermed problemer med å gjennomføre plikten innen tidsfristen. Siden deltakeren ikke kan ha lovlig fravær på 50-timerskurset, blir det vanskelig å få tatt igjen fravær dersom deltakeren har gått glipp av én eller flere timer. Sandnes kommune vil derfor støtte foreslaget om at 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår sentraliseres og gjøres nettbasert. (*jf. utvalgets kommentarer på dette området*). Det bør legges føringer for at deltakeren får nødvendig informasjon og nettilgang, slik at kurset kan gjennomføres tidlig i norskopplæringen i tråd med intensjonen i loven. Alternativt kan kravet om 50 timer

samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår fjernes. Dette må da sees i sammenheng med at det innføres krav om oppnådde språkferdigheter for å kunne søke om bosettingstillatelse.

Kapittel 13. Minoritetsspråklige studenter i høyere utdanning

Kap 13.4 Regelverk – opptakskrav til høyere utdanning

Bergenstesten

Norsk og samfunnskunnskap på B2-nivå hører ikke inn under den opplæringen som kommunen er pliktig å tilby. Innvandrere med høyere utdanning som bosettes, har behov for å fortsette på B2-nivå for å kunne kvalifisere seg til opptak på universitet og høyskoler. Noen kommuner samt private tilbydere arrangerer i dag B2-kurs, men tilbudet er i dag for tilfeldig. Det foreslås at det opprettes permanente tilbud om bergenstestkurs. Det bør være naturlig at disse kursene gjennomføres i regi av høyskolene og universitetene og at gjennomføringen også gir mulighet for bruk av nettbaserte løsninger.

Kapittel 14. Overganger mellom opplæringssystemets nivåer

Sandnes kommune har ingen merknader og støtter dermed utvalgets forslag.

Kapittel 16. Minoritetsspråklige og spesialundervisning

16.8. Utvalgets vurderinger

Sandnes kommune støtter utvalgets vurderinger og tiltakene som er beskrevet.

- PPT og øvrige hjelpetjeneste må tilføres kompetanse i flerspråklighet og flerkulturell forståelse
- Foreliggende metoder og materiell må være lett tilgjengelige, og det må gis tilfredsstillende opplæring i bruk av slikt verktøy
- Det må avsettes midler til forsknings-, utviklings-, og spredningsarbeid rettet mot minoritetsspråklige barn med spesielle behov.

Kapittel 20. Kompetanse

Sandnes kommune sine merknader:

Utvalget peker på behovet for rekruttering av undervisningspersonell innen dette feltet.

- En stor gruppe lærere som underviser på voksenopplæringsfeltet er etablerte lærere. Disse lærerne vil ha problem med å etterutdanne seg innen norsk som andrespråk lokalt ettersom denne utdannelsen er sentralisert.
- En annen gruppe er nyutdannede lærere, selv om de har norsk som andrespråk i sin fagkrets, vil de ha problem med å gjennomføre PPU lokalt, ettersom lokale universitet og høyskoler ikke tilbyr dette faget.

Desentralisering av studiet norsk som andrespråk vil være et viktig bidrag for å øke rekrutteringen til dette fagfeltet.

Kapittel 21. Økonomiske og administrative konsekvenser

Sandnes kommune sine merknader:

Økonomiske rammebetingelser:

Utvalget peker på at aktuell målgruppe for grunnskoleopplæring de siste årene har økt radikalt. Dette gjelder både kommunebosatte voksne minoritetesspråklige og 15- 16 åringer.

Kommunenes utgifter til finansiering av grunnskoletilbudet til voksne har på tross av dette vært sterkt økende de siste årene uten at statlige overføringer har fanget opp dette. Dette er etter Sandnes kommunes oppfatning svært beklagelig, og arbeidet med å innarbeide en finansieringsmodell og utarbeide klare kriterier for finansieringen av et grunnskoletilbud til voksne må prioriteres. Dette bør fanges opp allerede i neste års statsbudsjett.

For å understreke dette kan nevnes at antall deltakere over 16 år på grunnskolens område etter § 4A-1 har økt fra 7 personer i 2003 til over 105 personer skoleåret 2010-11 i Sandnes kommune.

3. Slutt kommentar

Sandnes kommune anser NOU 2010:7 som et viktig grunnlagsdokument for utvikling og endring innenfor opplæringstilbudet for flerspråklige barn, unge og voksne.

Torill J. Kind
Kommunaldirektør

Kari Bente Daae
Kommunaldirektør

Elin Selvikvåg
Kommunaldirektør